СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 252. — Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 29. жовтня, 1923. — VOL. XXXI. — No. 252. — Jersey City, N. J., Monday, October 29, 1923. — THREE CENTS

ДРУГИЙ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНҐРЕС ОБЄДНАННЯ

ФІЛЯДЕЛФІЯ, Па., 26. жовтня. — Другий Всеукраїнський Конґрес, що радив дня 25. та 26. жовтня, покінчив свої наради коло 7. години вечером, полагодивши розважно цілий ряд важних справ, витичивши дорогу та способи допомоги для визвольної боротьби в старому краю та скріплення організаційної роботи Обєднання Українських Організацій.

ОРГАНІЗАЦІЯ КОНҐРЕСУ

Обрадами Конґресу проводили: о. Лев Левицький яко предсідатель, гр. Омелян Ревюк яко містопредсідатель, Матвій Хандога та Антін Цурковський яко секретарі. На Конґресі було 116 делеґатів, які представляли близько півтора сотки товариств. Були делеґати з усіх закутин Америки; з околиці Філядельфії, Ню Йорку, Дітройта, Питсбурґа, Шикаґа й других.

СІЧОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ОСУДЖУЄ КИРИНЮ СВОЇХ УРЯДНИКІВ

Помимо зазиву кількох урядників Січової Організації до відділів сеї організації, щоби вони не взяли участи в Конґресі, Січові відділи та округи взяли в Конґресі участь, зазначуючи на ньому виразно, що заклик урядників є випливом особистих амбіцій та що їх поступок є виломленнем зпід народної карности. Січові делеґати з Дітройту, околиці Філядельфії та Ню Йорку підчеркнули, що вони вважають своїм обовязком стояти при Обєднанню Українських Організацій, повинуватися його приказам та що вони вважають Січову Організацію за організацію з певним військовим характером, якої цілі не розходяться, а доповняються з цілями Обєднання. По думці сих заяв Конґрес ухвалив признати Січову Організацію корисною для добра українського народа та осудив виломлюванне зпід народної карности зі сторони декотрих її урядників.

ОДОБРЕННЄ ДІЯЛЬНОСТИ УРЯДУ

По довшій дискусії над діяльностю уряду, що слідувала по звітах поодиноких урядників Обєднання, Конґрес ухвалив уступаючому урядови вотум довіря та абсолюторію.

ПОЛІТИЧНІ ДЕБАТИ

В справі політичного положення українського народу в старому краю, способів його боротьби за визволеннє, способів попирання сеї боротьби з Америки, Конґрес приняв по вислуханню відповідних рефератів та по дуже поважній дебаті ряд важних постанов та резолюцій.

Не менче поважно раджено над справами скріплення Обєднання Українських Орґанізацій, над справами орґанізації шкільництва, орґанізації економічних взаємновідносин межи українською іміґрацією в Америці та старим краєм, і такими другими. Принято теж новий статут Обєднання.

ВИБІР НОВОГО УРЯДУ

До нового уряду ввійшли з рамени Українського Народного Союза: гр. Семен Ядловський, о. Володимир Споліткевич та Іван Ваверчак; з рамени Провидіння: о. Ортинський, гр. Штоґрин та гр. Пипюк; з рамени Народної Помочи: гр. Хандога, Шабатура та Сорочак; з рамени Січової Організації: гр. Федитник, Воробець та Коцко; від Ліґи Горожан: гр. Грицей, Сокальчук, др. Сіменович; від Ліґи Ветеранів: гр. Дармограй та Титанич; від незорганізованих товариств, заступлених на Конґресі: о. Маньовський, гр. Монастирський та Швець.

З числа сих кандидатів Конґрес вибрав предсідателем Обєднання о. Володимира Споліткевича, а уряд опісля уконституувався так, що містопредсідателями стали: гр. Ядловський, др. Сіменович, Сорочак і о. Ортинський; секретарами: Дармограй і Штоґрин; касієром Грицей; до контрольної комісії увійшли: о. Маньовський, Пипюк, Сокальчук.

УРЯД ВДОВОЛЕНИЙ ВІДПОВІДДЮ ФРАНЦІЇ

ВАШІНҐТОН, 26. жовтня. — Американський уряд сподіється великого доспіху зі своеї акції за навязанням междержавних переговорів в справі установлення воєнних відшкодовань зі сторони Німеччини. Уряд переконаний, що принятте запрошення до участи зі сторони Франції та Бельгії показує, що перший крок до полагодження сього важного питання вже зроблено.

Він тепер застановляється над вибором своїх представників на економічну конференцію.

СМЕРТЬ „ЕЛЕКТРИЧНОГО ЧАРОДІЯ"

СКЕНЕКТЕДІ, Ню Йорк, 26. жовтня. — Нині помер тут несподіваною смертю Карло Протеус Штайнмец, один з найбільших ґеніїв світа на поли електрики, відомий загально під прізвищем „електричного чародія".

Штайнмец родився 58 літ тому назад в Німеччині. Ще будучи студентом кинувся в соціялістичну аґітацію та мусів втікати з Німеччини перед тодішними переслідуваннями пруського уряду. На еміґрації перебував спершу в Австрії, опісля в Швайцарії. Збирався з часом вертати до Німеччини, щоби стати професором фізики на якімось університеті, але дався намовити до еміґрації до Америки. Приїхав сюди в 1889. році, маючи 24 роки, серед поважних трудностий з іміґраційними урядниками. Перша його робота давала йому всего 2 доляри на день, але він скоро здобув собі імя великого знатока електрики та великого винаходчика на сьому поли. Став він остаточно головним інжинером при Дженерал Електрик Ко. в Скенектеді, і перебув на сьому становищі до смерти. Він був автором богато праць про електрику та членом ріжних наукових товариств по всему світу.

СПРАВА КУ-КЛАКС-КЛЕНА ПЕРЕД СТЕЙТОВОЮ ЛЕҐІСЛЯТУРОЮ

ФОРТ ВОРТ, Тексас, 26. жовтня. — Кілька сенаторів стейтового сенату Тексасу постановило видвигнути на публичну плятформу справу Ку-Клакс Клена та його політичного впливу. Кленсмени мали допускатися підчас послідних стейтових виборів ріжних надужить та обманів.

ФАБРИКА ДОЛЯРІВ У БРОДАХ.

На днях викрито в Бродах фабрику долярів, якої "директор" Ляшовер скуповував 1-долярові банкноти і перероблював їх на 20-долярові.

НАГЛА СМЕРТЬ СВЯЩЕНИКА У ЛЬВОВІ.

З Кустини (Радехіщина) приїхав до Львова о. Степан Приплесь для полагодження ріжних справ. У Львові при вул. Копцовій помер наглою смертію на удар серця.

УКРАЇНСЬКІ МАТУРАЛЬНІ КУРСИ В НІМЕЧЧИНІ.

Ліквідація Технічної Школи у Вінсдорфі примушує Спілку Студентів-Українців у Німеччині разом із берлінськими Українцями робити заходи до заснования матуральних курсів, на яких мали-б змогу закінчити середню освіту ті із студентів Технічної Школи, котрі хотять вступити на Високі Німецькі Школи. Істнуюча в Німеччині від довшого часу Українська Іспитова Матуральна Комісія, що має признанне німецького уряду, під головуваннем проф. Богдана Лепкого, плянує в листопаді перевести іспит тих, хто посідає вистарчаючу підготовку з минулого часу. До іспиту зголосилось 5 осіб. Решта очікує на поширенне курсів, чому перешкаджає брак засобів на придбанне підручників та оплату структорів. Передбачається дістати хоч маленькі засоби із збірок межи Українцями в У. С. Ч. (чесвко-словацькій републиці).

ХОЧУТЬ ПОСИЛАТИ ЗБІЖА ДО НІМЕЧЧИНИ.

ВАШІНҐТОН, 26. жовтня. — Американський уряд застановляється над висилкою до Німеччини збіжа на ратунок голодуючому населенню.

Уряд застановляється тепер лишень над тим, чи се збіжа має бути продане на кредит, чивислане зовсім даром, як се було в случаю голоду в Росії.

ПРАВДА ПРО "ЗАЯВУ ЛЬОЯЛЬНОСТИ" МИТРОПОЛИТА

Львівське "Діло" пише:

На тему авдієнції митрополита у през. Польщі Войцеховського польська преса розписує найсуперечнійші міркування. Щоби між нашою суспільностю баламуцтво не ширилося, уважаємо за відповідне подати отсі автентичні інформації:

Справа повороту митрополита була темою довших пертрактацій між Ватиканом і Польщею. Вкінці прийшло до умови, що Митрополит має оповістити пастирського листа і зложити візиту президентови Польщі.

Коли митрополит переїхав польську границю, деякі польські партії хотіли за всяку ціну змінити цю умову. Тому м. и. поліція заборонила була друк пастирського листа, якого зміст не подобався власть імущим. Тому прийшло до т. зв. "познанського інціденту".

Вкінці вдержалася таки первісна умова Риму з польским урядом. І по думці тієї умови Митрополит зложив візиту президентови Польщі.

Візиту зложив митрополит не у Варшаві, тільки в Спалі. Розмова митрополита з Войцеховським була держана в дусі пастирського листа, який є відомий нашій суспільности. Підчас візити не було мови про ніякі політичі справи.

РОЗПРАВА ПРОТИ ҐУБЕРНАТОРА СТЕЙТУ ВИЗНАЧЕНА

ОКЛАГОМА СИТІ, 26, жовтня. — Суд стейтового сенату визначив день 1. падолиста яко речинець для розправи проти стейтового ґубернатора Волтона, обжалованого за ріжні зловжитки в урядованню.

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР В БЕРЕСТІ МИТОВСЬКОМУ.

У Суботу 1. вересня драматичною секцією українського т-ва "Просвіта" в Берести в міському театрі постановлена була драма Тогочного "Жидівка Вихрестка". Це був перший виступ просвітянської драматичноз секції і цим виступом берестейська "Просвіта" сміло може гордитись. Всі артистки і артисти були добре підготовлені завдяки вмілому старанню режисера п. Гвоздецького.

Театр був переповнений, не вистарчало білетів для бажаючих попасти до театру. Не помогла ворогам української Просвіти і провокація, на яку пустились деякі з них. Підчас 4-ої дії в задніх рядах счинився був галас і крик "пожар" Почулись тривожні свистки пожарникві. Публика заметушилась і зі страху почала вибігати із салі салі. Песу прийшлось перевати. Через кілька хвилин виявилось, що жадної небезпеки нема, що крик піднято якімсь зайдою, публика заспокоїлась і песу докінчено з великим успіхом. Зворушливі сцени з песи не у одного з глядачів викликали сльози. Перший виступ Просвіти увінчався колосальним маральним і матеріяльним успіхом.

ФРАНЦІЯ, ІТАЛІЯ І БЕЛЬҐІЯ ПРИНЯЛИ АНҐЛІЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКЕ ПРЕДЛОЖЕННЄ У СПРАВІ НОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ЛОНДОН, 26. жовтня. — Франція, Італія і Бельґія приняли предложенне Великої Британії й Америки у справі скликання нової конференції, з тим, що ся конференція має мати форму комітету експертів (знавців) під зверхностю аліянтської комісії „воєнних відшкодовань".

За тою зверхностю побивається головно французький премієр Пуанкаре.

Премієр Пуанкаре хотів би теж, щоби держави дали тільки по одному представникови до конференції.

Британським представником, як кажуть, має бути сер Роберт М. Киндерслі, котрий уже брав участь в аліянтській конференції банкирів, а американським представником Дж. П. Морґан.

Кажуть, що місцем збору конференції буде Берлін, бо се улекшить розгляд фінансового й економічного становища Німеччини.

ПУАНКАРЕ БОЇТЬСЯ НОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ПАРИЖ, 26. жовтня. — Премієр Пуанкаре приняв британсько-американське предложенне у справі скликання нової конференції задля вирішення спроможности Німеччини платити аліянтам „воєнні відшкодовання", але зі застереженнями, що знавців до сеї конференції має назначити комісія „воєнних відшкодовань", та що вони мають бути перед нею одвічальні. Далі, що та конференція може тільки постановляти про способи сплати „воєнних відшкодовань" а не про їх суму, яка вже є назначена й усталена.

Пуанкаре також держиться політики Бісмарка у справі окупації. Він каже, що не покине Рурщини, поки Німеччина не сплатить Франції усеї суми „воєнного відшкодовання", згляднo він готовий поволі уступатись вміру сплати.

Він хоче, аби Анґлія признала се Франції, значить, щоби признала правність французької окупації Рурщини.

Вкінці Пуанкаре хоче, щоб аліянти установили міжнародню контролю над фінансами Німеччини.

В АНҐЛІЇ ВИТАЮТЬ КОНФЕРЕНЦІЮ

ЛОНДОН, 26. жовтня. — В Анґлії публична опінія привитала згоду аліянтів на нову конференцію з вдоволенням.

Анґлійці вірять в успіх сеї конференції і зміну відносин в Европі на ліпше.

НІМЕЦЬКІ УРЯДОВЦІ ВДОВОЛЕНІ ІЗ СКЛИКАНЯ КОНФЕРЕНЦІЇ

БЕРЛІН, 26. жовтня. — В німецьких урядових кругах принято справу заповідженої міжнародньої конференції з вдоволеннем.

Також з вдоволеннем принято промову британського премієра Стенлі Болдвина, котрий тричі остерігав Францію перед відкиненнем предложення про конференцію.

ФРАНЦУЗИ ПІДПИРАЮТЬ НІМЕЦЬКИХ ХРУНІВ

КОБЛЕНЦ, Німеччина, 26. жовтня. — Французька окупаційна влада чинно підпирає німецьких сепаратистів в Ренщині при їх „будові" нової Ренської републики.

БОРОТЬБА БЕЗРОБІТНИХ В ЗАВОДАХ КРУППА

БЕРЛІН, 26. жовтня. — З Ессен, в Рурщині, повідомляють, що тамошні безробітні заняли сталеві заводи Круппа з забарикадувалися в будинках.

Поліція вмішалась і вжила оружя. В борні згинуло 7 осіб, а ранених є понад 200.

НІМЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО АПЕЛЮЄ ДО СВІТА У СПРАВІ ГОЛОДНИХ В РУРЩИНІ

БЕРЛІН, 26. жовтня. — Німецьке правительство видало поклик до світових запомогових установ, щоб дали поміч 3,000,000 голодуючого населення в окупованій Французами Рурщині.

Воно зазначує, що населенне в Рурщині в крайній потребі, а Німеччина не має фондів на поміч.

ПОЛЬЩА, ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНА, РУМУНІЯ І ЮГОСЛАВІЯ ЗАСТАВЛЯЮТЬ У ФРАНЦІЇ СВОЇ МОНОПОЛІ

ПАРИЖ, 26. жовтня. — Французьке правительство згодилось позичити згл'ядно дати кредит, Польщі, Чехо-Словаччині, Румунії і Югославії на суму 1,800,000,000 франків.

Сих гроший мають сі нові і віднoвлені держави вжити на нові зоруження, які мають закупити у Франції.

Французьке правительство видасть на сю позичку бонди, а яко запоруку дістане державні доходи з монополів тих держав (тютюну, соли, нафти і т. д.), а в Польщі головно державні доходи з вирубу лісів.

Французький сенатор Бераджер заявив, що сі 4 держави, які Франція зоружує, се французька воєнна границя в Середній Европі.

1,000,000,000 НІМЕЦЬКИХ МАРОК ЗА ОДНОГО ПЕННІ

БЕРЛІН, 24. жовтня. — Нині на тутешньому грошевому торзі давали 1 міліярд (білїон) німецьких паперових марок за одного американського цента.

За доляра давали 100,000,000,000 марок. Фунтовий бохонець хліба коштував 10 міліярдів марок.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ВИКЛАДИ НАШОГО СТУДЕНСТВА ПРО УКРАЇНУ В ДАНІЇ.

Член Спілки Студентів-Українців у Німеччині, студент торговельної академії Олекса Євтухів, що був запрошений на літо для спочинку до родини купця Г. до міста Сванеке на острові Борнгольмі, на прошенне і бажанне многих данських організацій розпочав низку викладів про Україну в ріжних містах Данії. Найбільша часопись „Борнгольмер Тіденде" в кождому числі подавала оголошення і прихильні великі рецензії про виклади.

Останній виклад перед відїздом до столиці Данії, Копенгаги, відбувся при повній салі. Слухачі були переважно робітники й селяни. Перекладав з німецької мовою данською тамошній пастор Ольст. Виклад закінчився загальним співом псальму за Україну та її визволенне зпід московської навали.

Тепер на запрошенне робітничих організацій студент Євтухів приїхав до Копенгаги, де готується до великого викладу в салі часописі „Політікен" або „Соціял-Демократ". Виклад має бути на користь українського студентства в Німеччині, а саме „Спілки".

Виклади викликають тим більше зацікавленне і мають великий успіх, що прелеґент є членом партії У. С. Р. (українських соціялістів революціонерів), яка після московського процесу проти с.-р. зискала великі симпатії в масах данського селянства і робітництва.

Рівночасно до Копенгаги прибула большевицька місія на чолі з др. Гайном. Вона провадить переговори з урядом Данії в справі налагодження зносин та признання „советів".

СВІТОВИЙ КООПЕРАТИВНИЙ РУХ.

На 1912. р. була така статистика сільсько-господарських кооперативів (гл. Конґресова книга міжнародного зїзду рільничих кооперативів Баден-Баден, 1912) в цілому культурному світі:

Кредитових	33.702
Закуповуючих (споживчих)	23,466
Молочарських	17,050
Збуту продуктів	4,599
Хову худоби	1,884
Горальняних	581
Машинових	456
Млинарських і пекарських	62
Оліярень	35
Цукроварень	13
Перерібки бараболь (мучки)	34
Фабрики штучних погноїв	14
Різні	39
Инших	11,626
Разом	93,561

З 4,599 кооперативів, що займалися збутом продуктів, в цім і збіжжам було:

в Америці	1,800	на	17,724	всіх кооп.
в Німеччині	444	„	24,486	„ „
у Франції	800	„	12,156	„ „
в Австрії	69	„	9,723	„ „
в Італії	45	„	4,523	„ „
в Бельґії	73	„	3,844	„ „

Чисто збіжевих кооперативів було всего 2,049, з того 1,800 в Америці (спілки більших фармерів), а в Німеччині 165, решта в инших краях по кілька і кількадесять.

Як з цего видно, кооперативи для збуту продуктів займають до війни щойно четверте місце щодо скількости і то доперва в краях, які мають вже високо розвинені рільничі кооперативи кредитові, споживчо-закупочні і молочарські.

НА ПОМІЧ УКРАЇНСЬКИМ ІНВАЛІДАМ.

(Письмо зі Львова).

Українське Краєве Товариство Опіки над Інвалідами у Львові поручає ласкавій памяти нашій Суспільности в Америці народніх своїх Ґероїв-інвалідів з великої визвольної війни, котрі посвятили все своє найдорозше для свого народу, а які переживають тепер тяжкі злидні.

Поміч ласкаво слати через Обєднанне Українських Орґанізацій в Филяделфії, для українських інвалідів.

Українське Краєве Товариство Опіки над Інвалідами у Львові.

ПЕРША КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІҐРАЦІЇ В РУМУНІЇ.

Букарешт, у вересні.

15., 16. і 17. вересня с. р., в Букарешті, в помешканню Надзвичайної Дипльоматичної Місії УНР., відбулася конференція української еміґрації в Румунії.

Ініціятива по скликанню конференції належить букарештенській філії Українського Товариства Ліґи Націй.

Відповідальність за конференцію взяла на себе, як і отримала дозвіл від румунського уряду Українська Місія.

На конференцію зїхалося 47 делеґатів.

Конференція української еміґрації викликала широке зацікавлення не тільки на території Румунії, але й далеко поза її межами.

Крім делеґатів Українців, в конференції взяли участь представники Українського Центрального Реліфу — орґанізації, яка обєднує на території Румунії всі біженецькі орґанізації Жидів-еміґрантів з України.

Голова Центрального Реліфу М. Ройтман, витаючи конференцію, між иншим сказав:

„В Талмуді сказано: „Пізнай душу мандрівника". І от тут на еміґрації — все ми — мандрівники; тут ми мусимо пізнати душі одні одних і, здається, вже пізнали. Свідома течія еврейського населення, яка стала на допомогу українському народові, не дивлячись на всі ексцеси, щиро бажає співробітництва зі свідомими українськими елементами, що борються за визнання Української Державности. Витаючи шан. конференцію, бажаю, щоби не далі майбутнього року всі Ви повернулися на свою вільну Батьківщину, де-б запанував устрій вільности та братерства без поділу на віру та національности".

М. Ройтман належить до тих активних діячів визвольного руху, які зі зброєю в руках боролися проти ворогів незалежности України. Він користується популярністю та повагою не тільки серед всієї еврейської еміґрації в Румунії, але й серед перебуваючої тут активної громади Українців.

Щоби зробити належну оцінку конференції, потрібно бодай побіжно зясувати ті обставини, в яких вона відбувалася.

За місяць до конференції в Румунії, розпорядком уряду скасованно табори інтернованих. При чому правне становище військової еміґрації остаточно не зясоване ще й до нині. Крім того кружляли небезпідставні чутки про масову висилку з Румунії тієї еміґрації, яка не залишить її кордонів до 1. жовтня с. р. Такі події завжди пособляють витворенню ріжноманітних чуток, а напруженість і нервовість дають добрий ґрунт для провокаційної роботи фахівцям по цій справі з ворожого табору.

Не обійшлося без злобної леґенди й на сей раз.

По Румунії було пущено чутку про те, ніби то Українську Місію зліквідовано, а українські пашпорти не визнаються більше урядом Румунії. Чи варто додавати, що ці чутки не мають жадних підстав і що джерелом їх є російська реставраційна зграя, яка пініться від безсилої злости, бачучи, що українська еміґрація щось робить, що вона перестає сваритися і починає обєднуватися та витворювати позитивні вартости.

Але все це мало сприяло спокійно-діловому тонові конференції, на порядку денному якої стояли такі дразливі питання як „утворення Національного Суду для еміґрації" та „Національне самооподаткованне на національно-державні цілі".

Ініціятори по скликанню конференції ясно розуміли ті ненормальні тяжкі обставини, серед яких доводиться жити нашій еміґрації на чужині, як розуміли також і те, що серед складу конференції можуть найтися особи, які демаґоґією своїх дрібних сварок можуть кинути іскру роздору і коли не зірвати, то значно зменьшити значінне конференції.

З другого-ж боку тільки шляхом таких конференцій можна оздоровити наше життя, тільки таким шляхом можна дійти до витворення единого національного фронту і единої державної волі.

Конференція мусіла бути іспитом політичної зрілости нашої еміґрації.

І треба зазначити, що українська еміґрація в Румунії цей іспит видержала.

Конференція пройшла в спокійно-діловій атмосфері. Добрим доказом її продуктивности та зрозуміння ваги тих завдань, які стоять нині перед українською еміґрацією є те, що за три дні нею вичерпано досить значний порядок денний.

Згодом, ми дамо більш докладне справоздання про саму конференцію та її постанови, поки-що обмежуємося поданнем тих питань, які було розглянуто Першою Конференцією Української Еміґрації в Румунії, а саме:

1) Репатріяція української еміґрації.

2) Правове становище еміґрації в Румунії.

3) Еміґрація в країни, які приймають еміґрантів.

4) Орґанізація еміґрації в Румунії.

5) Український Національний Суд для еміґрації.

6) Уторення Всеукраїнського Національного Центру.

7) Орґанізація Українських Спортових Товариств в Румунії.

8) Самооподаткованне української еміґрації.

9) Підтримка української національної преси.

По вичерпанню цього порядку денного переведено вибори до Громадського Допомогового Комітету української еміґрації в Румунії та до Національного Суду.

Конференція провадилася під прапором Єдиного Національного Фронту та Незалежної Соборної України.

Закінчилася Конференція співами національного гимну „Не пора, не пора" і Шевченківського „Заповіту".

Учасники Конференції розїхалися в піднесеному настрою та одностайно заманіфестованому бажанню покладатися виключно на свої сили і працювати единим національним фронтом без огляду на штучно утворені кордони.

Реферуючи побіжно про конференцію, мушу зупинитися ще на одному факті.

На другий день Конференції, а саме в неділю 16. вересня на цвинтарі св. Пантелеймона коло Букарешту, відбулося відкриття монументу всім лицарям України, які, борючись за визволення своєї Батьківщини, були закинуті на чужину і тут померли.

Монумент має коло трох метрів висоти і збудований скульптором бароном фон Бавмґартеном по ініціятиві Катеринославського Повстанчого Коша „Визволення України".

Монумент уявляє високу скелю, до якої ланцюгами прикута жіноча постать (символ України). На паскові, яким підперезана жінка, релевно виділяється маленький державний герб (тризуб).

В ногах України сидить приборканий орел (символ сили), який, піднявши голову, дивиться в обличча прикутої жінки.

Там же, біля ніг орла та жінки лежать: самопал, козача шапка зі шликом та щит з великим тризубом на ньому. З під щиту виглядає козацька шаблюка.

На другому боці скелі має бути вибитий на українській та румунській мовах такий напис: „Борцям за Українську Народню Республіку, що померли в Румунії".

Трошки нище буде вибито слідуючі слова Шевченка:

„Схаменіться воріженьки,
Бо лихо вам буде..."

Збудовано цей монумент на могилі повстанця Максима Дaвиденка. Після панахиди по гетьманах Івану Мазепі та Пилипові Орликові, які померли на території Румунії, а також і по всіх лицарях-борцях, що загинули в боротьбі за Незалежність і Самостійність України, було зроблено ґрупові фотоґрафічні знимки членів Конференції та всіх присутніх на панахиді, а також і самого монументу.

Д. Г.

ДУМКИ

Коли думаю про український народ, то забуваю за міста, забуваю за людий повбираних в европейську ношу, забуваю за театри, високі школи, за усі й усі причандали так званої цивілізації. Й не захоплююсь я усім тим поступом людства! Бо чим більше вигоди для „ізбранних", тим яркіще визирає страшна нужда мого народу.

Той нарід мій не користає з ніяких вигід прославленої культури. Той наш український народ по селах зіпханий цивілізацією на саме дно. Колись мав бодай що зїсти і вбратися у що. І топлива мав досить. Не було йому тісно на земли.

Цивілізація, вище образованне, яке добро принесли вони нашим людям? Батьки колись хоть капусти і бульби мали доволі, а нині і цього обмаль! Із своїх злиднів плати хлопе податки і драчки, щоб було защо панам гуляти. Давай збіже, давай худобу, давай свою кров кождому, хто тобі прикаже. І не питай, яким правом, а слухай і корись!

Казав ясний цісар життє віддати, калікою стати, повинуйсь! Казали свої: Панські землі не руш — й не рушив ти. Казали відтак: ходи за нами, і ти пішов на бій і муки, деб тебе не повели. З обіймів в обійми кидали тебе, а в тих обіймах ти мало не сконав.

Накінець лишили тебе, скрівавленого, обезсиленого до безпамяти... Й прийшли вороги і тебе знеможеного кололи, били, стріляли, голодом морили, в тюрму саджали.

Й по нинішний день над тобою глумляться і збиткують страшне — твої суспостати!

А сини твої, ті, що вирвались із пекла хлопської нужди, твої діти, яких ти, сам голодуючи, у світ виправив найти лучшу долю — вони забули за злидні твої.

Вони сказали собі, що хлопська шкіра видержить усьо.

І ти, безсмертний, справді не помер! Із твого тіла витекла кров сотками ран, твої суставі покручені від лячних мук, голод покорчив твоє нутро; ти не маєш доброго даху над головою ані чим прикрити свій кістяк із засохлою шкірою, ти в холоді і голоді, в муках душі і тіла — всеж таки живеш.

На твою голову сиплять гній, зливають брудними помиями очернення, брехні, глуму — а ти, з очима впертими у сонце, ждеш тай ждеш на свій слушний час!

Ах колиж вже він для тебе прийде?! Коли перестанеш бути ніднїжком для всіх?!

Мабуть аж тоді, коли вернувшу силу зужиєш для самого себе, — а як ні, то аж тоді, коли цивілізація подбає більше за те, щоб виховати серце, ніж розум!

Чуй Дух.

А. Падолист.

„ВЕЧІРНЄ"

1.

Надходить вечір... Небо в хмарах,
Холодний вітер їх кружля...
Блідіють вколо темні барви,
Тремтить під інеєм земля...

Ось пташки раптом промайнули,
Їх сірий шлях у теплий краю...
— Летім... летім... прощай... прощай —
Почув мандрівник безпритульний...

Прощай — він чув... Так де-ж він? Де?
На чужині... де ніч і день
Неначе безталанний нарис...

Лиш інколи од світла мрій
Ударять відблиски надій
І в грудях спалахнуть пожари...

2.

Дрібнозернистий дощ хлюпоче
І бється бризками у шкло...
Холодний вітер зареґоче,
Як вулканічне джерело...

В мойому царстві зимно... темно,
Давно зітлів останній хмиз...
Чому мій дім не верболіз?
Яб хмизу мав хоч оберемок...

І йдуть... і йдуть на чужині
У хмарних шатах сірі дні
Під реґіт вітру й сльози неба...

Коли-б змінити їх на мить,
Зірвать з блакиті хмарний щиб,
Знести с путі неволі греблю!...

3.

Блискуче усміхнулась грубка...
Аж тепло... хліба лиш нема...
На серце-ж, злякану голубку,
Вже задивлялася зима...

Вітри сурмили... Кличуть, кличуть...
Хтось розбудив заснулий дзвін
І загудів бентежно він...
Чарівна мить! До бою з ніччу!

Одгуки скрізь! За кличем клич!
На герць! У січ! Кроваву січ!
Заллються кровю Північ! Захід!

...Тріскуче в грубці хмиз горить...
І знов захмарена блакить,
І знов голодний танець жаху!

4.

Росправив крила сон... як мертві, —
Поснули втомлені за день...
Крізь шинеля старі й подерті
Мороз атаку вже веде...

А там гуде... там, там далеко
Мов жито в полі, — рать стоїть...
В душі у кожного кипить,
На серці гнів! У грудях пекло!

Пішли... і кровю ворогів
Впилась земля, як після злив,
А трупів піраміді гори!

І Київ дзвонить... Прапори!
Зірвалась „слава" до гори!
І кров поніс Дніпро у море!

„БУДНІ"

Сьогодні день пройшов так само, як і вчора,
І завтра буде, — як сьогодні...
За днями дні минуть... їх стріне вік суворо
І кине в темноці безодні...

Минають дні понурі... темносірі,
Як журавлиний клекіт...
Коли-ж настане день, що в рідному подвіррі
Я розстелю думки далекі?...

Летять за зграєю в чужі країни зграї,
Летять і кличуть...
А я шукаю все шляхів до сонця й раю, —
Та зустрічаюся із ніччу...

З ДІЯЛЬНОСТИ УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДСЬКО-ДОПОМОГОВОГО КОМІТЕТУ В РУМУНІЇ

З Букарешту, столиці Румунії, пишуть нам:

Перше засіданне Громадсько-Допомогового Комітету Української Еміґрації в Румунії відбулось на другий день після закриття Конференції, 18. вересня біжучого року.

Привітавши Комітет з початком його роботи, проф. К. Мацієвич запропонував приступити до виборів президії.

По коротких дебатах було вирішено, що Президія складається з голови Комітету, товариша голови і секретаря. Решта членів Комітету стає на чолі секцій, або являється представниками Комітету на місцях.

До Президії тайним голосованнем одноголосно обрані такі особи: Головою проф. К. Мацієвич, товаришем голови — І. Юревич, секретарем — І. Гаврилюк.

Праця поміж рештою членів Комітету поділена таким чином:

Завідуючий Загально-Громадською Секцією (вона і фінансова) — В. Трепке; завідуючий юридично-правовою секцією — др. Д. Маєр-Михальський; завідуючий секцією фізичного виховання Я. Чайківський; завідуючий Бюром Праці — Г. Порохівський; завідуючий секцією добродійно-допомоговою — И. Пшоник.

Крім того Ю. Миткевич — є представником Комітету в Кишеневі, Ф. Емелянів — у Бендерах, П. Мамчур — у Більцях, С. Дельвіґ — для Трансильванії в Брашові, Еланський — у Журжі і Гармаш — у Гімеші — для всього району, який з ним межує.

Чергові засідання Комітету одноголосно ухвалено відбувати щотижня в пятницю о 8-ій годині вечір, в помешканню Української Місії.

До того часу поки Громадсько-Допомоговий Комітет не розвине своєї діяльности і поки він позбавлений грошевих засобів, Місія У. Н. Р. в Румунії запропонувала Комітетови користуватись її помешканнем, а також і тими технічними засобами, які в розпорядимости Місії.

1 ДОЛЯР ДЛЯ ПРОСВІТИ У ЛЬВОВІ

Член львівської Просвіти з Америки і Канади платить ОДНОГО ДОЛЯРА РІЧНОЇ ВКЛАДКИ. За се дістає грамоту і книжочки.

Але сей доляр має в Галичині таку силу, що за нього можна ще й побільшити і розширити просвітну роботу в старому краю, але, розуміється, тільки тоді, як з Америки прийдуть ТИСЯЧІ ЧЛЕНІВ з однодоляровою вкладкою.

Нині лях іде проти української культури пруськими і московсько-царськими способами. Хоче її силою знищити. Хоче по українських селах насадити польщину — з польською мовою, піснями, літературою, театрами, школою, церквою і т. д.

На сильнійший похід треба сильнійшого відпору.

А силу український відпір в Галичині може дістати лише з Америки — в долярах.

Тож збираймо ту силу і посилаймо до Львова. . . . .

Кождий з нас може післати одного доляра з Америки в листі: Адреса: Tovarystvo Prosvita, Lviv (Lemberg), Rynok 10.

А ще ліпше збирати більше членів і разом відсилати гроші для Просвіти через Земельний Банк Гіпотечний у Львові. Адреса: Zemelnyj Bank Hipoteczny, Lviv (Lemberg), Pidvale 7.

Тож беріться, Громадяни і Громадянки, до праці (кождий з нас) і пишім до ґазети, які ви осягнули успіхи.

ПОДЯКА ВІД. 143 У. Н. СОЮЗА

До Хвального Товариства „Вільні Козаки міста Львова" в Ню Йорку.

Отцею дорогою складаю Хвальному Товариству щиру подяку за ласкаву підмогу в сумі 5-ох долярів. Дуже вони стали мені в пригоді, бо знаходжуся в дуже поганім матеріяльнім положенню, як і все майже наше студентство.

Цей дар тим вартіснійший для мене, що він походить від Хвального Товариства „Вільні Козаки міста Львова". Як гарно звучить це слово „Вільні Козаки". Недавно тому і я був „вільним козаком" на вольній нашій, любій Україні, а тепер поки-що треба тинятися по чужині; однак я надії не трачу! Я певний, що незабаром зможу знова стати в ряди „вільних козаків" і знова з оружем в руках стати проти нашого відвічного ворога Ляха; і тепер, коли бачу, що мої „Побратими" не забули за мене, а противно помагають мені в студіях, посилаючи мені підмогу, тимбільше кріпшаю на дусі до борби, якаб вона не буда!

Подам Хвальному Товариству короткий образець мого „вільного козацтва": Ще за часів австрійських при кінци жовтня 1918 р. був я в Станиславові при 95. п.п. Брав участь в перевороті дня 1. падолиста 1918. в Станиславові і від цего дня служив вже в своїй армії. Ще в падолисті 1918 р. пішов я з першою сотнею зі Станислава під Львів і там переходив всі бої з нашою геройською Армією.

Потім приходить для нас страшний факт: відворот за Збруч! Як гірко було нам опускати нашу землицю, годі описати.

На Великій Україні перебув я двоякий тиф, а іменно плямистий і поворотний. По тифі служив дальше при Галицькій Армії аж до 27. цвітня 1920 р. до розоруження нашої Армії Ляхами. І тоді я дістався в ляцьку неволю, де просидів до січня 1921 р. Ляхи загнали нас аж на Поморе, до Тухолі. Там було страшне життє! Нема здається нічого страшнійшого на світі, як ляцька неволя. Однаковож то все не могло убити в мені любови до мого народу, до нашої любої Неньки-України.

Потім увільнили мене Ляхи з неволі (1921 р.) і я поїхав до Відня на студії. Тяжко приходиться сегодня чоловікови по тім всім скитатися на чужині, бо воєнні переживання даються аж тепер в знаки, відбиваючися на здоровлю, а до того ще і матеріяльні відносини. І тому цей дар Хвального Товариства являється для мене великим добродійством і я ще раз складаю Чвальному Товариству горячу подяку за него.

Мимо волі приходить мені на думку оден образець з боїв о Львів. Було це на сам Св. Вечір 1919. р.: Ми стоїмо на позиції. Говорю з козаками про все і між иншим згадуємо, що сегодня Св. Вечір. Кождий з нас переноситься думкою до своїх рідних, які тепер за святою вечерою згадають і кождого з нас. Не одна мама та діточки заплачуть сегодня горячими слезами згадуючи свого мужа та батька, якого їм вже ніколи не видіти, бо він поляг на полю битви за волю України... А може це саме й чекає кождого з нас? Надходить вечір... Із запілля приходять для нас подарунки. Кождий козак дістає якийсь дарунок. Це післали нам наші добродії із запілля, даючи тим доказ, що вони не забувають про нас. Малий був це дарунок, однак для нас був він дуже цінний, бо чоловік бачив, що він не сирота; є хтось, котрий про него думає, памятає і це зараз вплинуло зовсім інакше на козаків!

Так і тепер зі мною; я не сирота (хоч батька і матери не маю, які померли ще в 3-тім році мого віку), є хтось, що памятає про мене, а кому не байдужа моя доля і який каже мені: „Памятай, що ти маєш бути все готовий до самопожертвованняся для нашої рідної землиці, Соборної України".

Остаюсь з глибоким поважаннем

Петро Глібчук,
студ. Експортівки.

ЯК ЖИЮТЬ СЕЛЯНИ В ДАНІЇ?

Данія є маленькою державою, має всего 3 міліони мешканців, — отже є меншою як Сх. Галичина. Але край це богатий, а головним жерелом богацтва є знаменито зорґанізована і ведена господарка сільська. Всі рільні господарства в Данії є скомасовані, села є получені битими гостинцями і зелізницями. Це очевидно дуже улекшує рільну господарку. Крім того данські селяне, завдяки кооперативам, тягнуть зиски не тільки за сирі плоди землі — але займаються при помочи своїх кооператив торговлею плодами землі і їх перерібкою.

Данські селяни головно хавають худобу і займаються продукцією молока. Молоко переробляють в кооперативних молочарнях, які опираються на уділах тих, що достарчають молоко. Сирватку і инші відпадки при виробі масла і сира забирають собі ті, що доставляють молоко і випасають нею свині на заріз. Випасені свині ріжуть у власних кооперативних різнях і продають мясо готове до їди, як шинку, солонину, смалець, ковбасу.

Так отже данські селяне мають прибуток не тільки з продажі плодів землі, але також з перерібки їх, з торговлі ними, а не так як у нас, де всякі барішівники гиндлюють селянською працею і заробляють на збіжу, молоці, худобі і т. д. далеко більше як селянин. А дійшли Данці до того тільки самопомочею, кооперацією. Як кооперація у них розвинена, то скажемо на прикладах: данські селяне мають понад 500 молочарень і 50 селянських різней свинських.

Час би й нам брати приклад з Данців! От тепер повертає з Чехословаччини богато наших людей, які навчились богато від Чехів, і можуть у нас розпочати дуже хосенну роботу економічну. Маємо самих тільки 10 людей, що покінчили молочарську школу, можемо отже легко заложити вже тепер 10 молочарень кооперативних, з яких кожда згуртувалиб кілька або й кільканайцять сіл. Ті молочарні сталиб у нас зародком молочарського промислу, який дававби грубі міліярди нашим селянам. Але кооперація вимагає доброї волі, взаїмного довіря. Коли це буде, то знайдуться і гроші на вдеденнє в рух кооперативних молочарень. Прецінь є вишколені люди (а це найважнійше!), треба тільки льокалю, молочарських машин і обстанови.

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ
РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ
МАВРА ЙОКАЯ.
(Переклад з мадярського)
ТОМ ПЯТИЙ.

(93)

Альпарі.

Пекольна комедія на біржі все це тревала.

Засужені на смерть папери, акції Бондаварської копальні і Бондаварської залізниці, літали з одних рук до других.

Тепер провадили вже цю сумну гру до комічного і до нещастя почав домішуватися гумор.

Слово Бондавар служило тепер для того, щоб викликати веселість між біржовиками.

Кому пощастило продати свої останні акції, той сміявся з покупця.

Акції ці почали пропонувати за річи дуже незначної вартости, наприклад як додаток до старого парасоля за новий парасоль.

Їх уживали на передплату часописий, які редактор силоміць накидав комусь.

Їх дарували до добродійні цілі.

Знайшовся також дотепний чоловік, що замовив собі пошити з цих акцій убрання на маскарад, як в свій час князь Е. з клясичних малюнків Тіціяна.

Біржі був полишений ще лише один рід боротьби за ці акції.

Головні власники їх боролися за останнє блимання цеї лямпи, яку контрмінери хотіли загасити цілком.

Князь Вольдемар, проводир контрміни, давив ці акції з дня на день нище, які нарешті падали о один процент, о пів, о чверть проценту, і о цю чверть проценту ще провадилась боротьба.

Князь Зондергайн хотів, щоб ці акції були цілком скреслені з показчику курсів на біржі. Власники хотіли лише цього не допустити.

В той день, коли справоздання пана Роне обійшло всі віденські часописі — справоздання, в котрім було обговорено, які складники домішалися у воду колодезя Бондаварського замку від часу пожежи в копальні — що викликало велику сензацію — князь Вольдемар гадав, що він може завдати останній удар Бондаварським акціям.

Він зарядив оголосити на біржі, що в останній день місяця він віддасть бондаварські акції по 10 фльоринів.

Знайшлись люде, які приняли цю біржову заставу — акціонери, які хоч знали, що вони втратилиб і на цім, але які не хотіли, щоб їх акції були цілком скреслені з показчика курсів.

Князь Вольдемар перевів до полудня закупно приближно пяти тисяч акцій.

Ці акції також ані він сам не мав в руках, ані ті особи, яким він мав їх постачити, не бажали одержати їх справді від нього; це була лише біржова гра.

Коли ці акції до останнього дня місяця зійдуть на шість ґульденів, то противні партії заплатять йому двадцять тисяч ґульденів ріжниці; коли вони піднимуться о чотири ґульденя, то він заплатить їм стільки ж.

О південь до загородки підійшов агент, який досить голосно повідомив присутніх, що тут є один пан, що хоче купити пятьсот штук Бондаварських акцій — альпарі!

При цім слові повстав такий хаос тонів, ніби хтось вдарив молотком по фортепяно.

Глузливий регіт, оклики подиву, радісне виття, проклони і оклики недовіря піднялися разом навколо загородки.

„Хто це? Чи він божевільний? Альпарі! Бондаварські акції! Де ця людина?"

Агент показав на нього.

Це був чоловік з провінції, безпретенсийного вигляду. Він стояв спершись на колюмну і дивився звідти на це олімпійське видовище.

„А! Це якийсь збиточник, який хоче пожартувати з нами!" глузував князь Вольдемар. „Ідіть до нього і запитайте його імя", сказав він агенту. „Ми хочемо знати імя того, з ким ми маємо справу."

Агент пійшов туди, сказав декілько слів і вернувся.

„Цей пан говорить, що його імя є сто тисяч ґульденів. Гроші варті імени."

І при цім він показав десять банкових переказів, кождий на десять тисяч ґульденів.

„Хто дає пятьсот Бондаварських акцій?"

Це викликало на біржі цілковиту революцію.

Перед хвилею ще тихе товариство, в якім було чути лише поодинокі тони, раптом захвилювалось; віруючі і невіруючі тислися до невідомого; вони оточили його, атакували його тисячами запитань; простягали до нього через голови один одного руки з своїми памятковими книжками. Невідомий поставився до цього галасу холодно і вказав оточуючим його на свого агента; най вони полагодять свою справу з ним.

Нарешті князь Вольдемар протиснувся скрізь натовп до невідомого.

Насунувши з шляхетним нахабством криси свого капелюха на брови і засунувши руки в кишені жілетки, він промовив до невідомого: „Мій, пане! Вашим виступом ви викликали тут цілу революцію. Чи можу я знати ваше імя?"

„Моє імя Іван Беренд," промовив невідомий, спираючись плечом о колюмну.

„А!" промовив Вольдемар, знимаючи раптом капелюх і кланяючись іронічно. „Я мав честь чути про вас. Чи то ви славетний стрілець з пістолета, що вистрілює циґару з уст? тоді я ніхто; а в иньшім випадку моє імя булоб князь Вольдемар Зондергайн. Але стріляти так як ви, я не можу; тому поговоримо розважно. Ви купуєте Бондаварські акції альпарі. Чи ви дістали спадщину від якогось індійського набоба, який долучив до спадщини умову, що ви мусите купувати за це Бондаварські акції альпарі?"

„Ні! Я купую їх, бо вони стільки варті."

„Бондаварськаж копальня горить."

„Це я знаю, моя знаходиться біля неї."

„Тоді ви обгорите подвійно."

„Ні, бо я погашу пожежу протягом двох тижнів."

Це слово збільшило страшенно галас; акціонери мало не задавили Івана.

„Тут є чоловік, що погасить пожежу! Копальня відбудована! Бондавар стоїть знов альпарі!"

Контрміна полетіла знов додолу, радіючі акціонери підняли Івана на рамена і понесли його так навколо по біржі. І ще на той самий вечер були скликані загальні збори, на яких Іван промовляв перед публикою, що аж душилась пхаючись до салі, про свій непомильний плян погасити за два тижні бондаварську пожежу; разом з тим він запросив усіх, бути завтра присутними за містом при спробі з саме винайденим ним засобом до гашення пожежи і переконатися, що його обіцянка не є пуста вихвалка.

Наступного ранку він зробив перед великим натовпом свій експеримент, який мав незвичайний успіх; купа вугля і торфу полита нафтою і запалена з усіх боків в часі найбільшого горіння була загашена в декілько мінут єдиною ручною сикавкою.

Радіюча публика з тріюмфом проводила Івана до міста і на продовжених загальних зборах акціонерів було постановлено дати Івану нагороду в шістьсот тисяч ґульденів, коли він загасить пожежу в копальні і поверне її в придатний стан.

Але не бракувало і опору. Князь Вольдемар був тут одним з тих, що мав найбільше акцій і ставив найбільший опір; він старався як лише міг збити наукові передумови Івана.

„Я признаю", промовив він до Івана, „що ви одним відром плину можете погасити шість кубічних кляфтерів палаючого вугля. Але зважте, що в Бондаварській копальні, від місця вибуху до замку, мусить горіти принаймні шістьдесять тисяч кубічних кляфтерів вугля; тоди ви мусілиб вилити десять тисяч відер плину, до тогож відразу і просто на те місце, де горить. Якою машиною гадаєте ви виконати цю операцію?"

„Я не забув дати цій операції місце в моїм пляні."

„Ну, припустім, що вам пощастить вилити відразу цю велику кількість плину на палаючу масу, але це розвинулоб в копальні раптом таку страшну масу ґазів, що ціла копальня перевернулась би до гори ногами і ще страшнійший вибух був би неминучий."

„Це все я обміркував наперед."

„І нарешті, коли ви маєте поняття про машини і механіку, то ви мусите згодитися, що одного міліона не вистачить лише на уряджения цеї спроби."

„Я маю мій готовий коштопис."

Акціонери закричали до нього, що вони беруть кошти на себе, колиб вони навіть виносили міліони. А по цім Івана уповажнили робити в Бондаварській копальні, що він вважати-ме потрібним і корисним, незалежно від того, скільки це коштувати-ме.

Князь Зондергайн побачив, що він не зможе поки-що ніяким противним маневром змінити зворот справи спричинений Іваном.

Коли збори акціонерів ствердили протокол, він покликав Івана на бік і сказав йому: „Пане Беренд! Чи ви мати-мете щастя з вашим підприємством, чи ні (я гадаю, що ні) ви вирвали у всякім разі один міліон з моєї кишені. Нетто один міліон. Окрім того ви витратили на це сто тисяч ґульденів ваших власних грошей, не числячи коштів, якими треба ще ризикувати. Але незалежно від того, як там буде — ви затримали вашим маневром це альпарі на біржі на два тижні. Хоч тут не будуть ані продавати ані купувати, бо обидві партії будуть стримуватись від цього; але курс зазначений раз альпарі буде стояти на нім, яж мушу вирівнати ріжницю зроблених мною умов по цьому курсу. Це коштує мене один міліон. Але це нічого не значить. Я втратив вже раз міліон. Він вернувся до мене назад. Для біржової гри потрібно лише мати спокій. Але коли ви випадково два тижні раніще прийдете до переконання, що ви не можете виконати обіцяного і доведете це до загального відома, то я кладу просто до ваших рук один міліон."

Іван відповів на це з справді діловим спокоєм: „Пане Зондергайн! Я знаю дуже добре, що біржа має той своєрідний привілей, що тут можна казати грубиянства, не потрібуючи боятися злих наслідків. До всього того, що тут говориться, пропонується, умовляється, не прикладають міру звичайних товариських правил. Тут можна кождого запитати: за скільки ти даси твою товариську честь! — а коли на це дістають відповідь: вона у мене не продається — то задовольняються також і нею; тут можна звернутися до когось з закликом: ходи пограбуємо когось! — і запрошений не гнівається за таку думку відносно нього; що найбільше він відповідає: я не маю часу на це! Коли тут когось вилають, оплюють, зімнуть йому капелюх то це не є ганьба; кому таке трапиться, той відвернеться, ніби він нічого не чув, обітре обличчя, вирівняє капелюх і одягне його знов, а по годині він вже ходить з своїм ворогом навколо рука об руку. Ніхто не говорить, що вони мали спір; це було лише невеличке поріжнення між ними, яке допровадило до дуже оживлюючої сцени. На те, що сказав тепер пан Зондергайн, біржовий матадор, торговцю камінним вуглем з долини Бонди, торговець йому відповів лише: Ваше пропонованнє я не можу взяти під розвагу. Але най кн. Зондергайн стережеться повторити це пропонованнє Івану Беренду поза межами біржі!"

Князь Вольдемар засміявся.

„Це я знаю й так. Я мав часто честь чути ваше імя, і коли я успособлений до вас прихильно, то ви мусите знати, що це має свої причини. Раз колись ви взяли мене енерґічно в оборону перед одною гарною дамою. Я не знаю, чому ви робили це, але ви зробили це і мені цього досить. Цілий світ знає це. Окрім того ви зреклися ваших власних прав, які ви могли вважати оправданими відносно цеї чудової дами. Але з того нічого не вийшло; нарешті вона всеж зробилась жінкою нічого невартої людини. Всеодно! Вашу незрозумілу мені інтервенцію, яка, коли не була діловим маневром, то могла походити з справжнього питомого пуританізму, я вам ніколи не забуду. Колиб та ґарна дама тоді послухалась вас, то тепер не черпалиб з бондаварського колодезя сірчану воду, бо з цілого підприємства нічого не вийшлоб. Тому як би ми не розмовляли поза межами біржі, я всеж таки запишу моє пропонования в своїй памятній книжці. Коли вам пощастить загасити пожежу, ви одержите шістьсот тисяч ґульденів, коли ні, то ви одержите один міліон."

Акціонери помітили, що кн. Вольдемар довго розмовляє з Іваном і кинулися туди сунути свої голови між обома.

„Ніяких там таємниць, пане князь! Дайте спокій нашому відпоручнику!"

Вони боялися, що він змінить його наміри.

„Не бійтеся!" гукнув до них князь; „ми говоримо про одну гарну жінку, до якої ми оба залицялися. Най мені так Бог помагає!"

Але це не зменьшило недовіря акціонерів.

Вони вибрали зпоміж себе комісію з трох членів, яка мусіла ходити всюди за Іваном, ніде його не полишати, їсти разом з ним, спати при його порозі, вартувати під його вікном, щоб ворог не міг наблизитися до нього. І це все робилося ніби на те, щоб йому помогати і постачати потрібні для нього гроші.

Іван набув собі потрібні машини і робітників і відїхав тоді негайно з ними і з своїми трома супровідниками в долину Бонди.

Ці троє мали доручення щодня посилати справоздання про хід роботи.

Між ними був також пан Шпіцґазе.

Його потрібували там як найбільш обережного, певного і безсоромного представника інтересів Товариства.

(Цей останній епітет ми не ужили в зневажливім сенсі. В грошевих справах скромність і соромливість є велика хиба, а противлежні якости дуже цінні. Отже це була похвала.)

Його викине Іван декілько разів за двері і стількиж разів він влізе у вікно.

(Конець буде).

ПОДЯКИ

Отсею дорогою складаю щиру подяку всім тим щирим українським громадянам, що прислужились до віддання останньої прислуги Мому Покійному Мужеви о. Василеви Стецюкови.

В першій мірі щира подяка належить отцям духовним за їх похоронні відправи, а то: о. канонікови Н. Сіменовичеви з Норсайд Шикаго, о. Ф. Кісіловському з Савтсайд Шикаго, о. В. Балогови з Янгставн, О., о. Даниловичеви з Ст. Луіс, Мо., о. Миренкову з Іст Шикаго, Інд., о. М. Паздрієви з Вілкс Бері, Па., о. Тарнавському з Клівленд, О., о. Довговичеви з Нюарку, о. Релічеви, пароxови парохії Угорських Українців з Савтсайд Шикаго, о. Ващишинови з Янгставн, О., о. Двулітови, о. Рудокевичеви з Джонет, Пa., о. Проданови з Питсбур, Па., і о. Аскерови Стреловн, пароховн німецької кат. церкви в Шикаго.

На другім місці складаю сердечну подяку Головній Управі Січової Організації, а особливо др. С. Гриневецькому за його щирі пращальні слова над домовиною на цвинтарі і д. Пашуковн також за пращальну бесіду.

Як найсердечнійшу подяку складаю Сотням II. Шікаговського Січового Округа і їх старшинам, а зосібна Сотні І. ім. Т. Бульби за живу діяльну участь і останні прислуги Покійному.

Дальше складаю такусаму щиру подяку хорови ім. М. Лисенка і його дириґентови д. Д. Атаманцеви та Січовій Капелі і її дириґентови д. І. Барабашеви за їх найбільшу ролю в прикрашенню і звеличенню всіх походів передпохоронних, похоронних і на цвинтарі при зложенню домовини Покійного до каплиці.

Передаю як найщирійшу подяку всім Товариствам, Січам, Братствам, Сестрицтвам, Парохіям та близким і дальшим знакомим за вінки зложені на домовину Покійного, а також дівчатам за те, що трудились несеннем тих вінків.

Іще сердечну подяку складаю парохіянам гр.-кат. церкви Арх. Михаїла за їх вінок, за їх численну участь, а зосібна товариству „Сокіл" з тої парохії і учителеви д. Гвоздякови.

Дальше подяка і то дуже щира нехай буде таки парохіянам, щирим громадянам церкви св. о. Николая за їх численну участь в похоронах і при відведенню Покійного на цвинтар, а зосібна щира подяка Урядови церковному за їх всі труди і старання щодо цілого порядку при всіх відправах. Такасама подяка належиться всім іншим парохіянам в Шикаго й околиці.

Вкінці за приятельські відносини до мене і за співчуття в моїм сумнім положенню складаю щиру подяку: др. Мирославови Сіменовичеви і його жені, о. Н. Сіменовичеви і пані Сіменовичевій, др. Вол. Сіменовичеви і його жені і Романови Слюкови і його жені.

Складаю подяку також тим, які зволили дорогою телеґрафічною вискавати мені свої слова потіхи і розради.

Також почуваюсь до милого обовязку зложити прилюдно щиру подяку Василеви Музиці, українському погребникови при 2157 В. Шикаго евню і його сестрі Марії за їх труд і старання при похороні мого незабутнього Покійного мужа.

На останку складаю щиру подяку всім тим, яких може тут не згадую а належалось би згадати, всім знаним і незнаним Українцям, за їх щирі послідні прислуги Покійному.

Катерина Стецюк,
Вдова по бл. п. о. Василя Стецюка з Дітьми Олею і Юрчиком.

—o—

В імени церкви св. о. Николая при Оклей і Райс ул., на сім місці складаємо як найщирійшу подяку в першій мірі всім отцям духовним за те, що перевели як найкраще відправи над Покійним о. Вас. Стецюком.

Дальше складаємо подяку Січовикам і Січовичкам всіх Сотень II. Округа, а головно Сотні 1. ім. Т. Бульби і всім старшинам II. Округа, за їх живу участь і останні прислуги Покійному. З осібна складаємо подяку Окр. Отаманови Л. В. Стахурському, за його труд коло удержання знаменитого порядку і проводу всіх походів.

Рівнож складаємо подяку хорови ім. Лисенка і Січовій Капелі, а дальше парохіянам і парохіянкам угро-руської церкви св. арх. Михаїла і всім парохіянам інших парохій в Шикаго і околиці.

Вкінци складаємо щиру подяку всім нашим громадянам, що не жалували стратити день, а всі так численно прибули на похорон свого щирого Провідника Покійного о. Василя Стецюка.

* * *

Ціла громада наша жалує за Покійним, бо не було і не буде такого священика в Шикаго, щоб так красно сказав нам проповідь, щоб так щиро працював для видвигнення нашої церкви з довгів, яким був наш Покійний улюблений о. Василь.

Тому честь і подяка хай буде всім громадянам за так численну участь в похоронах, бо тим доказали, що уміють шанувати добрі заслуги Покійного для нас і доказали, що імя Упавшого о. Василя Стецюка буде во віки записане як імя того, що упав геройською смертю за добро нашої укр. кат. церкви і громади.

ЗА УРЯД ПАРОХІЇ СВ. О. НИКОЛАЯ В ШИКАҐО:

Никола Гуль, предс.; **Никола Тимуш і Семен Боняківський**, містопредс.; **Григорій Чикало і Мартин Барабаш**, секретарі; **Гаврил Дацьків**, скарбник.

Р. Л. СТІВЕНСОН.

КЛЮБ САМОВБИЙЦІВ

(Перевід з англійського)

(Продовження). (6)

Князь побачив лежачу карту, яка мала рішити його долю; його серце перестало бити. Він був відважним чоловіком, але помимо того піт так і лляся по його лици. Пятьдесять відсоток на сто було за тим, що він погублений. Він відвернув карту; це був винний туз! Голосний шум наповнив його мізк а стіл здався плавати перед його очима. Він почув, як грач по його правій руці вибухнув голосним, нервовим сміхом, у якому було чути і радість і росчарованне; він бачив, як товариство скоро розійшлося, але його ум був переповнений іншими думками. Він зрозумів, що його поступок був не тільки глупий, але й злочинний. Молодий, здоровий, наслідник престола, він програв будучність свою і свого бравого, льояльного народу. — Боже! — закликав, — Боже прости мені! — За цим окликом його помішанне переминуло і він в одній хвилі відзискав свою холоднокровність.

На його здовованнє Джералдин десь заподівся. В кімнаті для гри не було нікогоі, тільки назначений для нього вбійник, який нараджувався з головою клюбу і той молодий чоловік від тісточок, який підійшов до принца і тихісько зашептав:

— Давбим міліон, колиб мав, за ваше щастє. —

Його Високість не міг непризнатись перед собою, коли молодий чоловік відійшов, що він те своє "щастє" продавби за дед скромніщу суму.

Міжтим нарада шептом закінчилася. Грач, який відкрив був трефового туза вийшов з кімнати з виглядом ясної свідомости, що і як зробити. Голова клюбу підійшов до князя з витягненою рукою.

— Мені було дуже приємно познакомитись із вами, пане добродію, — озвався він — і таксамо приємно мені, що я є в можности віддати вам цю малу прислугу. Ви бодай не можетет нарікати на проволоку. Вже другого вечера... що за щастє! —

Князь надармо силкувався щонебудь відповісти; його рот був сухий, а його язик здавався бути спаралізованим.

— Ви почуваєте себе недобре? — спитався голова з деяким заінтересованнєм. — По найбільшій части майже усі так себе почувають. Чи не напєтесь трохи "бренди"? —

Князь потакнув головою, а голова сейчас налляв йому чарку.

— Бідний старий Малтик! — закликав голова підчас того, як принц випивав чарку: — Він випив майже пів кварти, а однак і те не здавалося зробити йому великої прислуги. —

— Моя вдача податливіща на лік, — зовався князь, підбадьорений.

— Я знова паном самого себе, як певне годні завважити. Проте прошу скажіть, що я маю вчинити.—

— Ви підете Стрендом в напрямі до міста, лівою стороною вулиці аж поки не здибаєтеся з добродієм, який щойно вийшов з цеї кімнати. Він скаже вам, що ви маєте з собою зробити і йому ви мусите у всім бути послушним. Він має повний авторітет нашого клюбу на цю ніч. А тепер — додав голова — я бажаю вам приємного проходу. —

Князь вислухав кінцеве баждне якось ніяково і відійшов. Він перейшов через кімнату курців, де гурток членів випивав шампана. Він випив сам трохи й почастував других і здивовано завважив, що у своїм серці він їх проклинає. Він взяв капелюх на голову, загорнувся в плащ і вишукав свою парасолю в куті кабінету. Привичні руки і думки, що це він чинить впослідне, побудило його до вибуху сміху, який зазвучив неприємно для його власних вух. Йому якось не хотілось вийти з кабінету і він повернувся до вікна. Вид світла ламп і нічна пітьма опритомнили його.

— Хай буде, що має бути, а я мушу бути людиною, — подумав — мушу відси вирватися. —

На розі переулка Бакс Корт трох людий кинулося на принца Флорізеля і безцеремонно вкинули його до повозки, яка зараз покотилася з надзвичайною скорістю. У повозці хтось сидів.

— Чи Ваша Високість простить мені мою ревність? — озвався добре вдіомий голос.

Князь кинувся обіймати полковника, безмірно втішений.

— Як зможу я колинебудь відячитись тобі? — закликав. — Скажиж мені, як ти всьо уладив? —

Хоча він був порішений піти на свою погубу, він радів, що мусів піддатись насилі приятелів та що міг щераз вернути до життя й надії.

— Найлучше подякуєте мені, — відповів полковник, — коли на будуче не будете наражувати себе а такі небеспеченства. А що доторкається вашого другого питання, то всьо уряджено як найпростіще. Пополудни я бачився зі славним детективом. Я заплатив йому, щоб усьо відбулося секретно. Передовсім ужито ваших власних слуг. Біля дому, коло Бакс Корту, ми розставили своїх вартових, зараз з початком ночи; ваша власна повозка ждала тут вже від години. —

— А що сталося з тою нужденною креатурою, яка мала мене убити? — питався князь.

— Ми звязали його, як тільки він вийшов з клюбу, — відповів полковник, — і тепер він жде у вашій палаті на свій засуд. Нетдовзі там приведуть цілу тоту ганебну шайку.

— Джералдине, — говорив князь, — ти вратував мене против мого виразного розказу і зробив'єсь добре. Я завдячую тобі є тільки життє але й науку. Бувбим негідний мого стану, еслиб не оказв належної вдяки мому учителеви. Вибери спосіб, як я це маю вчинити. —

Наступила мовчанка, серед якої повозка продовжувала котитися по вулицях міста а обидва мущини поглубилися у своїх власних думках. Мовчанку перевав Джералдин.

— Князю, — скзав він, — в іцй хвили у ваших руках є поважне число вязнів. Поміж ними є щонайменше оден злочинник, якому треба виміряти справедливість. Наша присяга є позваляе нам удатися до суду, а колиб навіть не вязатися присягою, то й так не вільно нам учинити справи публично. Чи можу знати, князю, що ви задумуєте вчинити? —

— Я вже порішив, — відповів Флорізел, — голова клюбу мусить впасти в двобою. Остає тільки вибрати противника. —

— Ваша Високість позволили мені вибрати самому собі нагороду, скадав полкавник; — чи позволите мені назначити мого брата? Я розумію, що той вибір є становищем почести, але я поважуся впевнити Вашу Високість, що юнак виважеться чесно зі своєї задачі.

— Твоя просьба немила мені, — сказав князь, — але я не смію тобі нічого відмовити.

Полковник вхопив за руку князя і поцілував її щиро. В той самий мент повозка віхала під склеплінне величавої палати князя.

В годину опсля, Флорізел, в урядовім мундурі, укритий всіми орденами Богенії, вийшов проти членів Клюбу Самовбійців.

—Безумні і погані люди! — промовив. — Ті з вас, котрі найшлися у цім страшнім положенню через нещастє, дістанете роботу і запомогу від моїх урядників. Ці з вас, які маєте на своїй душі пятно злочину, мусите шукати потіхи від більше ласкавого Владики, ніж я. Я відчуваю дуже велике співчуття для всіх вас; завтра розповісьте свою історію і чим щиріще признаєтеся до всього, тим лекше буде мені вам помогти. Але що до вас — додав він, звертаючись до голови клюбу, — я тільки обидив би чоловіка з такими як ви спосібностями, колиб я обіцяв вам якунебудь поміч. Натомість я приготовив для вас милу забавку. Ось тут — князь положив руку на рамя молодого брата полковника Джералдина, — є мій офіцир, який бажає вчинити прогульку на континент. Проте я прошу вас, щоб ви не відмовились бути його товаришем в дорозі. Чи ви — продовжав князь, перемінивши голос, — чи ви стріляєте добре з пістолі? Бо вам придасться це знанне. Коли двоє людий подорожує разом то найлучше бути готовим на всьо. Позвольте еще доложити, що еслиби припадком ви по дорозі загубили де молодого д. Джералдина, то я буду мав завсіди когось з мого окруження до вашої диспозиції. А мене, добродію голова, знають з того, що у мене далекозорі очи та двоє рамя. —

Тими словами, у яких звучала суворість, князь замкнув збори. На другий день рано члени клюбу зістали щедро обдаровані, князя урядники заопікувалися кождим зосібна. а голова клюбу виїхав в дорогу під наглядом молодого Джералдина і двох вірних слуг, добре витернованих на княжій службі. Єще й тим невдоволений, князь, через довірених агентів, обняв посіданне клюбового дому, так, щоби усі листи членів Клюбу Самовбійців сам князь міг переглянути.

—o—

Тут кінчиться історія молодого чоловіка з тісточками із битої сметанки, який є тепер досить маючим власником дому на вулиці Вигмор, Кевендиш Сквейр. Пропускаю очевидно число дому. Хто з читачів інтересується пригодами князя Флорізеля і голови Клюбу Самовбійців, хай прочитає слідуюче оповіданне "Про Лікаря і Велику Скриню."

Про Лікаря і Велику Скриню.

Д. Сайлес Кв. Скаддемор був молодим Американцем простої і лагідної вдачі, а це мусимо тимбільше зазначити, що він походив з Нової Англії, з частини Нового Світа, яка не дуже славиться тими чеснотами. Хоч він був дуже богатий, він записував в малім паперовім нотесі кождий свій найменший видаток, а для своїх студий над приманчивим париським життєм він вибрав кімнатку на шестім поверсі так званого умебльованого готелю в дистрикті Картіє Лямен. У його великій ощадности було видно привичку; його повздерливість, якою визначався поміж своїми ровесниками, була наслідком звичайного недовіря у свої сили, як це часто водяться в молодім віку.

Зараз в сусідній кімнаті мешкала "лейді", якої поведінка і елеґантна одежа зробили на нього спершу враження, що сусідка мусить певне бути графинею. З часом він довідався, що вона була знаною під прізвищем "пані Зефірина" та що якеб й не було її занятте, цілком певне вона не належала до аристократії. Пані Зефірина, мабуть хотіла очарувати молодого Американця, бо за кождий раз, коли стрінула його на сходах здоровила його щиренько, а притім стріляла на нього таким поглядом своїх чорних очий, що бідний хлопчина цілий червонів. Із шелестом шовкової сукні, ступаючи звинно своїми дрібненькими ніженьками, вона зникала з його очий, як привид. Тоті заліцяння, замість ободрити д. Скаддемора, спричинювали в нього еще більше пригноблене і несміливість. Кілька разів вона заходила до нього за сірниками або щоб виправдатися за мнимі псоти свого пудля, але його уста все були замкнені коли побачив таке вище ество; його знанне француської мови відлітало світами і він був в силі тільки вдивлюватися і загикуватися, аж поки вона не пішла. Це слабе знакомство не перешкодувало йому кидати дуже смілі наміки, коли він найшовся в товаристві кількох мущин.

Кімнату по другім боці Американця — на поверсі було три кімнати — занимав старий англійський лікар, дуже сумлівної репутації. Др. Ноел, таке було його прізвище, був примучений виїхати з Лондону, де у нього була чимала і всі збільшаючася практика. Казали, що поліція приневолила його змінити місце свого перебування. Тепер він, що колись займав неабияке становиско, мешкав в Картіє Лятен у великій простоті і самітности та витрачав найбільше часу на студії. Д. Скаддемор познаколився із ним і оба цераз ходили разом на скромну вечеру до ресторану, що містився на противній стороні вулиці.

Найлес Кв. Скаддемор мав чимало грішних привичок приличної натури і не мав тої тонкости, щоби, не пособляти їм часто-густо в досить сумнівний спосіб. Головним із тих його гріхів була черезмірна цікавсіть. Він вродився сплетником, а життя особливе та часть, у якій він не мав ніякого досвіду, інтересувала його аж до пристрасти. Він любив роспитуватися вперто, непоборимо, посуваючи свою цікавість аж до безочливости. Коли хто передав йому листа на почту, то він важив його в руках, обертав ним сюди й туди і приглядався дуже уважно до адреси. Коли найшов прогалинку у стіні до покою пані Зефірини, то намість заткати чимнебудь, він ще розширив отвір і залюбки приглядався на усьо, що діється в кімнаті сусідки.

Одного дня, під кінець марта, його цікавість еще більше зросла і він побільшив дірку в той спосіб, щоби мати вид на цілу кімнату. Того вечера він своїм звичаєм лішов підглядати усі рухи пані Зефірини, але здивувся дуже, коли застав отвір заслонений, а еще більше остовпів, коли нараз заслону відкрито, а до його вух долетів звук дзвінкого, веселого сміху. Мабуть відпавший тинк зрадив тайну його обсерваційного отвору і його сусідка відповідала відповідним способом, компліment за комплімент. Д. Скаддемор відчув дуже неприємне чувство; він осуджував паню Зефірину дуже немилосерно; він осуджував навіть себе самого. — Але коли слідуючого дня він спостеріг, що сусідка ніяк не надумалась псувати йому його улюбленої розривки, він продовжав і надалі користати з її недбайливости і задовалити свою марну цікавість.

Того слідуючого дня пані Зефірина мала довгі відвідини; до неї зайшов високий, неформно збудований мущина, яких пятьдесять літ, або більше віком, якого Сайлес ще ніколи не видів. Його убранне з мягкої вовняної матерії, пестра сорочка і густі бакенбарди, виявляли його як типового Англійця; його тупе, сіре око переняло холодом Сайлеса. Він цілий час, підчас розмови, порушував губою у всі сторони. Розмова велася шепотом. Більше ніж оден раз, завважив молодий Американець, що незнакомий показував на його кімнату, але помимо дуже великої уваги усього чого дізнався, було одно голосніще реченне, немовби у відповідь на спротивленне женщини.

(Дальше буде).